

Defter ve belgelerin inceleme elemanına ibraz edilmesi zorunludur

15.06.2007 / Veysi Seviğ

Vergi Usul Yasası'nın 359/a-2 maddesi uyarınca “..Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler (varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretler ile sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi gizlemek demektir) veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya belgeleri kullananlar” hakkında altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Söz konusu yasa maddesi bazı görüş sahiplerince hem anayasaya ve hem de adil yargılama hakkına ters düşer nitelikte görülmüş ve bu görüşler çerçevesinde bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Bu konuda oluşan bir yargı kararı esas alınarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi istenen belgeleri vergi denetçilerine vermekten kaçınan kişinin bu nedenle cezalandırılmasını adil yargılama hükmüne aykırı görmüştür.

Ülkemizde, defter ve belgelerin inceleme elemanına ibraz edilmemesi halinde Vergi Usul Yasası'nın 359/a-2 hükmünün uygulanmasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ile örtüşmediği görüşünü ileri sürenler bu gibi durumlarda inceleme (denetleme) elemanına ibraz edilmeyen defter ve belgelerin mahkemeye ibraz edilmesinin mümkün olabileceğini, bu bağlamda söz konusu defterlerin mahkeme kararı doğrultusunda değerlendirilebileceğini ifade etmişlerdir.

Doğru beyan edilmeyen mali durum üçüncü şahısları etkiler

Gerçekte konuya ilişkin olarak incelenen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının dava seyri yeteri kadar incelenmediğinden, dava sonucu yapılan değerlendirmeler de doğru olmamıştır. Buna karşın söz konusu karara göre “istenen belgeleri vergi denetçilerine vermekten kaçınan kişinin bu nedenle cezalandırılması adil yargılanma hükmüne aykırıdır.” Bilindiği üzere bir ticari işletmenin kayıt ve belgeleri o ticari işletmenin mali durumunu belirleyici nitelikte bilgileri içermektedir. Bu bağlamda ticari işletmeler belli zaman aralıklarında mali durumlarını mevcut kayıt ve belgeleri üzerinden belirleyerek üçüncü şahıslara duyurmakta ve daha da önemlisi kendi ülke hukuklarına göre vergi ödevlerini yerine getirmektedirler. Mali durumlarını doğru beyan etmeyenlerin bu davranışları üçüncü şahısların kararlarını etkileyebileceği gibi kamu düzeninin oluşmasına yönelik güvenilirliğini de olumsuz etkilemektedir. Kaldı ki bu durum kamu finansmanının temel kaynağı olarak vergilendirmeyi de etkilemektedir. Bir başka açıdan tutulması zorunlu defter, kayıt ve bu kayıtlarla ilgili belgelerin takibinin sağlanması, vergiyi doğuran muamelelerin (işlemlerin) gerçek mahiyetinin tespitini kolaylaştırmak amacıyla tutulması zorunlu olan bu belgelerin belli süre saklanması ve istenildiğinde de ibraz edilmesi yükümlülüğü Vergi Usul Yasası tarafından zorunlu kılınmıştır. Devletin üstlendiği kamu hizmetlerinin finansman kaynaklarından en önemlisi olan verginin etkinliğini, vergi kaynaklarının en az kayıpla değerlendirilmesini sağlamak için alınan diğer önlemlerin yanında vergi yasalarına aykırı davranışlar suç sayılmış ve bu suçlar için ceza öngörülmüştür.

Vergi ile ilgili defter tutma zorunluluđu yasal görevdir

Ceza siyasetinin konusu, hangi eylemlerin suç sayılacağını ve suç kabul edilen eylemlere ne tür ve miktarda ceza verileceğini belirlemektir. Vergi suç ve cezalarında amaç, vergi yasalarının iyi biçimde uygulanarak vergi borçlarının tespiti, zamanında ve eksiksiz ödenmesinin sağlanması, böylece devletin gelir ve kaynaklarının güvence altına alınmasıdır. Bu durumda defter tutma, saklama ve ibraz etme ödevlerine uyulmamasının suç kabul edilmesi, vergi borcunun tespiti ve sonuçta ödenmesini sağlayarak vergi kaybını önlemek, kamu hizmetlerinin finansmanı için gerekli fonların toplanması suretiyle kamu yararını sağlamaktadır.

Anayasanın 38'inci maddesinin beşinci fıkrasında “Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz” hükmüne yer verilmiştir. İnsan hakları arasında yer alan, manevi işkenceyi men eden, insan haysiyetinin ve kişi dokunulmazlığının teminatı olan bu düzenlemeye, ceza yasalarında sanığın "susma hakkı” olarak yer verilmiştir. Bu hak, suçlamayla başlayan bir haktır. Kovuşturma ve soruşturmanın her aşaması için geçerlidir. Kamu hizmetlerinin finansmanına, vergiler aracılığıyla katılmak, bireylere yüklenen anayasal bir ödevdir. Yasalar ile yükümlerin ve onlarla hukuki ilişkide bulunan üçüncü kişilerin vergi ile ilgili kayıtlarının denetlenmesi amacıyla kimi defter, kayıt ve belgeleri tutmak, saklamak ve istenildiğinde yetkililere ibraz etmek zorunluluğuna uyulmamasının suç olarak kabul edilmesi ile suçla itham edilme birbirinden farklı durumlardır. Vergi ile ilgili defter tutma, saklama ve ibraz etme zorunluluğu yasalarla yükümlülere verilen bir görevdir. Bu görevler yerine getirilmediği takdirde suç oluşmaktadır. Bu bağlamda da Vergi Usul Yasası'nda öngörülen defterlerin tutulmasının ve bu defterlerin istenildiğinde ibraz edilmesinin zorunlu kılınması, mükellefin anayasanın 38. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen, kendisini suçlama ve bu yolda delil göstermeye zorlanma olarak nitelendirilemez. (Anayasa Mahkemesi, E.No: 2004/31, K. No: 2007/11).

Kaynak: http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=70742&ForArsiv=1